

8. Остапчук Л.О. Український пісенний фольклор як чинник формування духовно-моральних якостей особистості. Проблеми освіти: Наук.-метод. зб. / Інститут модернізації змісту освіти МОН України. – Київ, 2016. – Вип. 86. – 544 с.

9. N Sizova, H Bilozerska, S Mudra, R Patyk, Y Bokhonko. Stimulation of students' research activity in the conditions of distance education. Journal of Education and Learning (EduLearn) 18 (3), 991-1000.

РОЗВИТОК МУЗИЧНОЇ ПЕДАГОГІКИ У ДОБУ АНТИЧНОСТІ ТА СУЧАСНОСТІ: ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ

*Олійник О. А., здобувач ступеня вищої освіти «бакалавр»
Науковий керівник: Сідорова І. С., кандидат педагогічних наук, доцент
Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла
Коцюбинського*

Дослідження античних методів музичного виховання залишається важливим у розвитку сучасної освіти з кількох причин. Філософи античності, зокрема Платон, Аристотель та Піфагор, заклали основи розуміння впливу музики на розвиток особистості та суспільства [4]. Ці основи охоплюють не лише технічні аспекти, а також етичні та моральні спектри музичного навчання.

У давні часи музика сприймалася як засіб для досягнення гармонії між розумом, душею і тілом. Заняття музикою формували естетичний смак та моральні якості, сприяли розвитку витримки та емоційної стійкості. У сучасному контексті, де особистісний розвиток набуває все більшого значення, цей аспект є особливо важливим, адже музика може допомогти підтримувати психологічну рівновагу. Сьогодні глибоко вивчаються методологічні підходи у проєктуванні підготовки фахівців мистецького спрямування до застосування музичної терапії в освітньому середовищі [3].

Варто зазначити, що в добу античного світу музичне виховання було невід'ємною частиною загальної освіти. Аристотель та Платон вважали, що музика повинна розвивати не лише почуття, а й інтелектуальні та моральні якості [4]. Педагогіка сьогодення також все частіше акцентує увагу на комплексному підході, в якому освітній процес включає не тільки

академічні знання, але й емоційний та естетичний розвиток особистості [10].

Античні філософи вважали, що музика є інструментом для зміцнення соціальних зв'язків і гармонії в суспільстві. Вона слугувала способом об'єднання людей і формування спільної культури [9]. У сучасному світі, де важливо виховувати у молоді цінності толерантності та соціальної відповідальності, музика продовжує залишатися потужним виховним засобом, який сприяє розвитку емпатії та почуття спільності [4].

Сучасна культура часто звертається до естетичних принципів, які виникли в античні часи. Ідеали краси, гармонії та пропорційності, що були високо ціновані в античній музиці, залишаються актуальними й сьогодні. Ці цінності викликають інтерес до класичного мистецтва та сприяють розвитку високого естетичного смаку. «Хороший естетичний смак припускає здатність отримувати насолоду від дійсно прекрасного і відхиляти потворне. ...Розвиненість естетичного смаку визначається глибиною осягнення естетичних цінностей» [8, с. 130-131]. Отже, осягнення естетичних цінностей відбувається саме через спілкування з мистецтвом, зокрема з музикою.

Основні засади музичного виховання в античні часи, розроблені такими філософами, як Піфагор, Платон та Аристотель, мали значний вплив на формування педагогічних поглядів. Розглянемо кілька важливих принципів музичного виховання з давнини та їхній вплив на сучасні освітні практики.

Піфагор вірив у тісний зв'язок між музикою і математикою, вважаючи, що гармонійні пропорції є основою всесвітнього порядку [9]. Музика сприймалася як відображення природного порядку, що сприяє досягненню внутрішньої рівноваги та гармонії в душі.

У сучасних освітніх системах принцип гармонії втілюється у створенні навчальних програм, що орієнтуються на всебічний розвиток особистості. Ідея «цілісного підходу», що зосереджується не лише на інтелектуальному, а й на емоційному та духовному розвитку, відповідає цьому принципу [6].

Платон та Аристотель вважали, що музика може формувати моральні якості. Наприклад, на думку Платона, певні музичні жанри здатні впливати на характер людини. Музика могла сприяти розвитку добродетелі або, навпаки, викликати негативні емоції.

Використання музики в освітньому процесі як інструмента для формування позитивних рис, таких як емпатія, самодисципліна та емоційний інтелект, активно впроваджується в освітні програми, що містять мистецтво та моральне виховання. Сьогодні це особливо актуально у вихованні підростаючого покоління [11].

Для античних філософів музика була невід'ємною складовою загальної освіти (пайдеї). Вона формувала ритмічне відчуття, слух, інтелект та моральні якості. Аристотель вважав, що музика приносить задоволення і розвиває естетичне сприйняття [6]. «Від того, на скільки розвинена здатність людини до естетичного сприйняття, залежить сила естетичного впливу на неї дійсності й мистецтва» [8, с. 130].

Зараз у багатьох країнах музика вважається важливою частиною освітніх програм. Вона служить інструментом для розвитку когнітивних навичок, моральних якостей, креативності, комунікаційних здібностей, а також сприяє гармонійному розвитку молодого покоління. На думку сучасних педагогів, заняття музикою покращують здатність до концентрації, терпіння та вміння працювати в команді [1].

Платон вважав, що музика сприяє соціальному порядку і формує почуття єдності [7]. У його праці «Держава» музика займає важливе місце, оскільки вона допомагає розвивати спільні цінності та почуття приналежності до суспільства [4].

Сьогодні музичне виховання активно використовується для розвитку соціальних навичок і виховання відповідальності. Хоровий спів, музичні гурти та ансамблі навчають молодь працювати разом, поважати інших та цінувати внесок кожного учасника. Сучасна педагогіка підтримує використання музики як засобу розвитку колективізму. Наприклад, взаємодія у хоровому колективі сприяє розвитку емпатії та взаєморозуміння, адже його учасники «вчаться прислухатися до інших, співпереживати та підтримувати одне одного, що є важливими складовими здорових соціальних відносин» [5, с. 54].

Естетичний вплив музики на людину був важливим для античних греків, оскільки вона служила шляхом до пізнання краси та ідеалу. Вони вважали, що через естетичне виховання людина може прагнути до високих моральних цінностей.

У сучасних освітніх системах естетичне виховання допомагає формувати культурний смак та художнє сприйняття, сприяючи духовному

розвитку молоді [6]. Навчання музиці підтримує розвиток креативності, відкритості до нових вражень та позитивного ставлення до краси. «Посиленої уваги заслуговують оновлення змісту і покращення якості освітніх процесів, вивчення та вдосконалення дистанційної, змішаної і офлайн-форм навчання, репертуарна політика музичних шкіл, солістів і художніх колективів, активізація концертно-виставкової діяльності» [2, с.162].

Отже, принципи музичного виховання мислителів і філософів античного світу мали вагомий вплив на розвиток педагогіки в цілому. Їхні ідеї стали основою для сучасних концепцій гуманістичної освіти, де учень розглядається як цілісна особистість, що потребує розвитку не лише інтелектуальних, але й емоційних та естетичних аспектів. Музика продовжує відігравати важливу роль у шкільному навчанні, збагачує освітній процес і робить його більш гуманним та гармонійним.

Список використаних джерел:

1. Василевська-Скупа Л. П., Швець І.Б, Остапчук Л. О. Шляхи формування національної самосвідомості підростаючого покоління засобами українського музичного мистецтва. *Наукові записки. Серія: Педагогічні науки*. Кропивницький: РВВ ЦДПУ ім. В. Винниченка, 2022. Випуск 204. С. 99-104 DOI випуску: 10.36550/2415-7988-2022-1-204 <https://www.cuspu.edu.ua/ua/arhpublff>
2. Грінченко, Т. Д., Зузяк, Т. П., & Сідорова, І. С. (2024). Трансформація мистецької освіти в умовах воєнного стану (на прикладі факультету мистецтв і художньо-освітніх технологій ВДПУ імені М. Коцюбинського). *Науковий часопис УДУ імені Михайла Драгоманова. Серія 14. Теорія і методика мистецької освіти*, 31, 161-168.
3. Добровольська Р.О. Методологічні підходи у проєктуванні підготовки фахівців мистецького спрямування до застосування музичної терапії у професійній діяльності. *Наукові записки ВДПУ*. Серія: Педагогіка та психологія, 2023. Випуск № 74. С.42-47.
4. Козеняшев Є. А. Музичне виховання в стародавньому світі: Вісник Харківського державної академії культури. №1. 2011. 4 с.
5. Мартиновська О.О., Сідорова І.С. Культурно-виховний потенціал вокально-хорового мистецтва у контексті сучасних освітніх трансформацій. *Проблеми та інновації в мистецькій, технологічній та професійній освіті*. Т.П. Зузяк (голова) та [ін.]. Вінниця, 2024. Вип. 3. С.53-58.
6. Олексюк О.М. Музична педагогіка: Навчальний посібник. К.: КНУКіМ, 2006. 188 с.
7. Ростовський О. Я. Теорія та методика музичної освіти: Навч.-метод. Посібник. Тернопіль: Навчальна книга - Богдан, 2011. 640 с.